

Frieri å Bhöllop.

ACC. N:R

M.11739:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf. 71

1) På den tiden vid 1850 å 60 talet som detta
här rör från, Träffades Ungdomen mest på
danser omkring i socknen, det dansades då
på någon större lags: när gång då och då,
och alltid var det väl några som leker så
behanda så de surög sig ästad för att älskas
på ett Höloft eller i någon brydestua eller
känthe rent av följde varandra hem, och
sökte exs en vrå der de kunde vara ensamma.
Det sågs ej med blida ögon av de flesta föräldras
att deras barn rände omkring till Kärleksträff,
utan de var vaktade jämt för sådant, det ansågs
syndigt av de flesta, särskilt (de s. k. Läsarna).
men det fanns ju alltid Tillfällena, Till exempel
när Far å Mor skulle på kalas, eller till Kyrkan
eller som ofta hände mitt om natten Träffas
på Höloftet eller i en Tom spilla eller ett
bois som var Tomt, och Till å med i Pantoflekällaren.

Kvinnan, Jungfrun, skulle kunna baka, brygga ^{väva} ~~sy~~,
spinna, kardä, sticka, göra i ordning släkt, samt
vara Trägen och Tillvaratagsam ej yttlig å vild utan
helst lugn å sansad, med glatt humör, och inga
sura minor visa, åtminstone ej vid högtidliga
Tillfällen, samt i allt vara villig bistå sin man
med råd och hjälps i kritiska situationer.
Mannen, Ungersvenen, skulle kunna sköta ett hem-
man, vara ständaktig, rädd, ej ett måla som
lät sig lockas och ledas av andra, hjälpe
kunna bedöma och bestämma i saker och
Ting Ervad gårdens skötsel och ekonomi beträff-
ande, samt hava en god karaktär och gott
anseende inom socknen och familjekretsen.
vara snäll och god mot sin utvalda och gott
påbera från släktingar i flera led Tillbaka
då var han omtyckt och blev gerna
antagen som snäg, sådan släppe gå smygvägar.

För en del Egoister spelade ekonorin nästan
allt, Kärleken ville dock ej höra Talas om
det blev Kärlek nog då de kom i brudsäng med
varandra reserverade deras gamla föräldrar,
och därför var det många som giftte sig av
Kärlek, och blev utstötta från föräldrahemmet
genom det, men på de gamlas dödsbädd åter
blev hemhallade och förlättna, särskilt om det
gått bra för dem i deras Kärleksälskenskap.
Förälsket var det ju alltid något som väcktes
Flickan fick nämligen en ring hånne med en
pärla i, eller en silheshälet i all tygthet,
och hon gav då en broderad halvdudl eller
ett par stickade fingervantar som hon själv
stickat. I vanligaste fall var det mest brukligt
att söka make inom socknen, men det förekom
även, att om särskilt gamla goda vänner eller
gamla goda bekanta bodde i annan socken -

*) och barnen lefver bekanta och tyckte om
varandra och ekonomi och andra egenskaper
passade, så kunde det även i sådana fall bli
äktenskaper, men gång kanske även då Ekonomi
spelade sin roll. De flesta i socknarna på den
tiden var något i släkt med varandra, och den
som ej det var, var lite strämare hållen bland
de andra än s. h. släktingar, det blev aldrig så
intimt med de utomsläktstående, s. h. invandrare.
Orsaken till släktskapen torde nog vara, att
de flesta kommo väl aldrig utom socknens
gränser, utan måste utse sin käraste der.

I de flesta fall var det nog föräldrarna som
avgjorde barnens giftermål, beroende på den
stränga Disciplin som på den tiden var vanlig
från föräldrars och även släktingars sida
samt på den underdanighet och lydnad hos barnen

som på den tiden var rådande nästan öfverallt. De rikare släktingarna hade mycket att säga till om vid giftermål inom släkten, och ävens när avhållen, förständig, mycket onyttigt granne, ändå kunde det hända att någon lite listig flicka eller zungersven kunde genom grannar eller släktingar få sin vilja igenom, gent emot föräldrarnas vilja och tycke, men ej ofta. Föräldrar trodde ju att som de hade bestämt var det bästa, eller skulle bli det bästa för barnen, man kan väl kalla det föräldrakärlek. Men det än icke land visade sig att det gick åt skogen och till rena piäshot, då det ej fanns någon kärlek med i detamma.

Det blev ju många tvångsäktenskap genom föräldrarnas enwisa bestämdhet, någon gång på grund av ekonomiskilnad, när kanske söj för mycket, och en annan hade fel i sitt

uppförande m.m. sådana orsaker som ej passade till
förelärdraernas bestämda synpunkt. Ja ofta hade
de unga endast sett varandra kanske bara en gång
innan frieriet, men fått tycke för varandra, och
så stichades Lasse friare att höra sig för hur
det förhöll sig med motparten, ja Lasse var för-
pliktad den bästa att framföra deras önske-
mål Till den de höll av, och kvinnorna hade
Torps Stina som bodde ensam i ett gammalt Torp
deras Tillflyktsort, och som hade en svärderlig
Talegöra, kunde även Sina lite smittas om frambuden
Här kallades ^{de} för idrottsgörare eller hoppridare.
Om möjlighet fanns, så tog den reda på då de
kunde träffa den de sökte ensam hemma eller
ensam ute & på en åker var som helst ensam.
Då frambar de sitt ärende, skonsamt, mjukt,
och listigt, samt höjde efter Ekonomi och
Ställning och framhöll alla goda egenskaper och

dygder hos den som sänt den att förmäda för den.
Det kände ofta att flickor sände Lasse Fridare innan
ens Pojken hade en aning om, att Flickan ville ha honom.
Inte ofta besöktes Föräldrarna först, det var mest i
sådana fall, der Twivel förelåg för deras medgifande.
Öftenshafs förmädlarna ersattes med Mat & dryck
och av mera förmögna (om det gick efter önskan)
med en Tunna Råg eller säd eller järboj eller fläsklår
och lite smår i pengar, men mycket litet av de.
Då en ung svensk friade, kläddes handig i bästa
stasser och antingen Red han eller hörde Till
den Tillämnades föräldrar och framförde sitt
ärende, Talade om hur han hade det ställt och
fick, om det blev ja på friariet, red på hvad
hans fortmö kunde ungefär på i Hengäft,
samt lämnade då Salmboks och något mycket
Till sin Trolofader. Efter detta bjöds på friare
klunk av hennes far, och då skulle även goda-

värmer från hans sida vara med, hennes flickvän-
ner (de intimaste) och om förmedlare antäts innan
skulle även de vara med. Som bekräftelse på
föreningens ingående, bruckade antingen hennes far
eller mor lägga deras händer samman, och önska
Lycka Till och Guds Velsignelse.

Om friaren var ovälkommen för henne, så gämdo
hon sig, det hände ofta, och då skulle modern
i flesta fall söka reda på, och övertala henne att
komma fram och visa sina bästa sidor, särskilt
om han var omtyckt av föräldrarna (kanske rik.)
I jakande fall blev det som jag Tecknat
häröfom, i nekande fall ett bestämt besked
att han ej behöfde tänka vidare på deras
dotter ty hon var redan bortlofad Till
den eller den, som efter deras förstånd
är en mycket bra karl för deras dotter,
så den saken var ordnad en gång för alla.

Överenskommelse om hemgift Träffades i vanliga full
så fort som det var bestämt att de två skulle giftas
med varandra. Den flyttades nästan aldrig för
än efter Bröllopet och var det riket så han eller
hon skulle övertaga fädernegården så flyttades
från den andres hem, Hästar, Kor, Oxar, får,
svin och Höns även Gäss samt en hatt som
skulle stoppas inn i Babugnen så han blev
fjävillad ett par dar så han ej rymde sin kos.
Till Bröllopet skulle slaktas både Kor eller Ox
Får, svin, Gäss eller ankor samt Höns, Akra bakas
alla sorter finbröd, groft Bröd, ringskakor och
Blållofs Torter och spydehaka, med hjälp av
när vand församlingens eller släktingar som
kunde klara sådant. Flickans vännor bland flickor
brukade även hjälpa till att sy å propa hennes
Bredutstyrsel, men fästmannens brogsmans
skjorta skulle hon själv sy (Modern hjälpte.)

s. h. fattiga gick nog ut i socknen för att tigger
ihop lite av varje till Bröllopet men bara på
bekanta ställen och till dem som hade ord
om sig att vara givmilda, ej måla, dit våga
de ej komma, ty då stöades Hundern på dem.
Det kallades tiggeri eller betleri till stor skam.
Utav dem som gav hunde det vankas både ett
dynvär, lakan, örngott, Täck^{el} gammal schal
ett par strumpor, en säck och så en hel del
matvaror, och kanske någon flaska Dryckje.
Till Brölloppet skulle ju och Bryggas Öl dricka
samt Brännas Brännvin och beredas Rom & Likhör.
I många fall var Torystina med, & lade ärendet
fram så att det blev välsignat som hon sade.
Flickan lämnade då någon blomkvist på det
stället som skulle hängas upp på befälske till Tur.
På de flesta ställen var de ej välkomna
och många skicka hundar ut om porten att möta dem.

Man hade mest när hand god vän som fick äran
ljuda till Bröllopsfesten, han fick om han ej
hade själv, låna häst av plebrans fader att rida
på eller köra med, det var ej storartat att gå
omkring, var det ej när betrodd i släkten eller
sveken, så anlätades Lasse friare även till de.
Man bjöd närmsta släkten, dock ej dem
som man ej trufdes samman med i bjudning
och så alla goda och Trogna grannar, samt
Presten och Klockaren, det hände att när Bjuden
smög sig inn på kvällskvisten, sen det bör-
jade rumlas om riktigt och dansas. Mest
var det såna som spelade lite pajas för
gästerna. Kvällen innan Brölloppet bjöds
i vanligaste fall hans föräldrar på mat & dryck
och då stod glädjen högt i tak, till från på
småtimmarna, och det hände mer än en gång
att ingenting var sig likt varken ute eller inne

dagen efter, så lönade pich i bland leta
flera dagar för att finna sina saker igen.
I många fall samlades Brudgummens släkt
först och lejöds då innan någon annan på
s. h. släktskapsböken, stundom många.
Då man togade åstad till Bröllopsgården, så
red 2 hantke flera föräldrare före Tåget mot
gården för att på viss tid o' ställe blåsa
trummet eller i horn eller vad de hade till
hands och på så sätt ge till känna ankomsten.
Då hände alltså oftast att en vägsprär var
anbrakt på ett passande ställe på den väg de
skulle färdas, och der låg vakter på hvar som
sköt skarpa skott och derigenom skrämde
både ridarna, Hästarna, och Till och med
Brudskjutsen har mer än en gång blifit
skrämmd så att hästarna vänt, Till stort
besvär för hela Bröllopsföljet

Nån gång kunde det vara nån försnådd friare
som ställde till spektaklet för att hämnas, och
nån gång var det Flickan och hennes föräldrar
som betala några stycken för att ordna det,
vakter låg alltid tillreds vid spärren klädda
i masker och gevär, Bröllopsföljet fick antingen
betala eller bjuda bra för att få komma fram,
att Brudgummens följe hindrades komma in i
Bröllopsgården har Strandberg aldrig hört om.
De togs emot med mycket välkomnande å
Krusande, samt på många ställen med sång.
Föräring förkom nästan alltid i någon mån
nån rökad skinka eller påhog eller Bröllopsforts.
som inlämnades till den som hade bestyr
med anrättningen, hon redogjorde sedan
för var det kommit ifrån, Bränsmanen
var i fleita fatt Traktör, och gick med
katten för att samla pengar till göra till

den förfäddes. Föräldrens och Brudbrudens
hästar var utstydda med en massa pappers
blommor och band i alla färger, samt
gröna kvistar och grenar på alla de vis.
Och om det var bra ställt mellan Brudgummen
och svärföräldrar, så skänkte Brudgummen
svärfadern en hög fin styv Hatt på kvällen
innan Brölloppet. Dett berättades att en
bonde fick 8 st. Hattar på det sättet, en för
hvarja flicka som gift^{ig}des hand i tur å
ordning å alla fick rika Karar, (mycket storartat.)
De pengar som samlades till den förfäddes på festen
skulle vara Till Dmoyy, Hoklayy och nattkärl (skojs)
Ja dans hela natten, Bruden skulle dansa första
dansen med sin svärfader, sedan Brudgummen,
sedan vänner i tur och ordning, mest hálde de unge
ihop i lekar, utom nån som de gerat vill ha med
för nöjes skull någon polighetsperson att hålla

stämningen bra uppo och kanske berätta Tokroliga
historier, här brukade brönnanen i väl väl
valda ord och rim, ^{Tala om} (att bruden från och med
denne dag och Timme lämna det ogifta
ståndet, och med vett å vilja inträde i det
gifta, härmed det vorder allom de närvarande
till efterrättelse. Man har ej hört om kärleksbrud.
Engmorshuva sattes på fram på småtimmerarna
av hennes svärnor. Grannar å bekanta spelade
enest de underordnades roll, utom de mera intima.
Om byalaget medlemmar uppvaktade med
Present blev som lydnad på efterkalas
dagen efter Brölloparavslutning som i vanligaste
fall varade i 8 dagar, mindre bemeddade
i 3 till 4 dagar. Strandbergs fader född 1836
var mindre bemeddad men hade fyra dagars
Bröllop. När brölloppet var slut flyttade
bruden med sitt påk å pack, med djur

å vagnar, kistor, Bakbrä, Trättkänk, Töschel,
schettelträ, m. en smält, också ifall hon hade
hund eller katt som hon ej ville skiljas från
så fick även den följa med på resan.

Vid flyttningens budades bästa släkter och bästa
grannarna som hade bra hästar, Ty då hördes
det i hagen för att komma först fram med lasten
som ej var så mycket på varje vagn, och sedan
höls det flyttgille för dem som varit med, ända
Tills dagen efter mot kvällen, och någon som
fått för mycket till bästa måste ligga över
till han blev såpass klar att de våga stajpa
av honom, hade Bruden något kärt djur hemma
som hon höll mycket av, så fick det en extra
bram och vänliga ord om återseende snart
till avsked av henne. hemmet besökte
hon andra eller 3 söndagen efter flyttning
en, och då merändels bjöds föräldrarna på

Kalas hos Henne och hennes Svärföräldrar,
då bjöds även de närmaste grannarna och
nygifta gamla goda Vänner både till konom
och henne.

Strand minns sig nu att Triarlause alltid
hade Hög hatt, Gula knäbyxor, och röda långa
strumpor, samt brokig halsduk och vit linne-
skjorta med stor ucrvikt krage, hemväfda
breda strupband knutna i Lycker med
doskar i ändarna.

Han Minns sin Far Tolat om en gång en av
vaktarna vid en spärre, stod å hängde
med bakken på lösspijpan och kolven på jorden
då han skulle flytta ena benet, Tog strupbandet
fast om avtryckaren, skottet gick genom bakken
och hufudet och han dog på platsen, så det blev
ej något glatt och Trepligt bröllop den gången.
Mannen är 85 år men han har rätt bra minne
Strandberg menar jag. } ännu }